ז' ה'

- ראינו מח' ר"מ ור"י המדל בגפנים שדעת ר"י כשבא לדלל אשכולות לתיקון הנשארים - כשם שהוא מדל בתוך שלו כן הוא מדל בשל עניים
- ורבי מאיר סובר שבשלו הוא רשאי ואינו רשאי בשל עניים.
- הנה לכאו' סברת ר"מ מבוארת היטב מה מתיר לבע"ה להזיק לעניים לדלל משלהם לצורך שהענבים 'שלו' של בע"ה יגדלו יותר
- מה סברת ר"י
- ומצינו כאן בירושלמי וראשונים כמה סברות:
- בירושלמי מבואר שנח' –
- הנה בשותפין הדין ברור שכשמדללים מדללים משל שניהם
- ואילו מוכר אילן לחברו א"י לדלל משל חברו לטובתו
- נח' ר"מ ור"י היאך להגדיר זכות העניים בשלו – דעת ר"י שעניים דין שותף יש להם וכשם ששותף כמו שהוא מדל בשלו כך מדל בשל חבירו אף עניים כן:
- ורבי מאיר סובר שעניים דין 'קונה' יש להם - וכשם שהמוכר לחבירו י' אשכולות אסור ליגע בהן אף בשל עניים כן.
-
- הדברים אינם כ"כ ברורים דלכאו' מה שבשותף מידל גם משל חברו משום שכל משהו ומשהו מהפירות שייך לשניהם ונמצא שכל מה שידל הוי 'משל שניהם' אבל כאן העולו' ברורים שהם לעניים ?
- ווובשותף יש סברא נוספת שאדעתא דהכי נשתתפו וכל אחד משועבד לתיקון חברו אשר לכאו' לא שייך זה בעני עם בע"ה וצ"ע ...
-
- ועי' היטב בירושלמי שמשמע שדחה טעם זה בדעת ר"י [עי"ש שאם ס"ל לר"י שהוי שותף מן הדין שאם יוזק העולו' שיצטרך לשלם להם].
-
- יש עוד טעם בתחילת הר"ש:
- שלא היה לעניים לאחר ללקט – הינו כיון שלא קצרו העניים הם הפסידו לעצמם ומותר לו להזיק להם ...
- [ולפי"ז נראה שאירי בהגיע זמן קצירה והניח להם לקחת ...
- וכ"ה לשון הרא"ש –
- 'ואם לא באו לקחת העוללות' לא יניח בשביל זה מלתקן כרמו ועוקרן ומשליכן –
- מבואר כאן חידוש בחו"מ שאי לאדם זכות לעכב חפץ שלו ברשות בע"ה ולגרום לו הפסד – וממילא עאם עשה כן מותר לבע"ה להזיקו כדי שלא יזיק הוא לבע"ה.
- שו"ר בהון שעיר שכ' שזה קנס ...
-
- בטעמא דר"מ כ' הרמב"ם שהוא סובר 'שאין רשאי' לפי שיכול להמתין עד שיבואו עניים ?
-
- יש מהלך נוסף שנראה בהמשך ד' הירושלמי כאן ובירושלמי פ"ה [בסתירתו מכאן לפ"ה] שהטעם שלר"י מותר לקצור משום שניחא 'לעניים' שע"י שידלל גם להם יגדל 'יותר טוב' ויהיה להם 'יותר' עולו' [בשנה זו או עכ"פ בשנה הבאה].

- וכ"מ ברש"י כת"י מו"ק ד: שכ' בדעת ר"מ שעניים לא ניחא להם דעדיף להם כמות גדולה אף שאיכותם פחותה מאשר מעט ומשובח – ז"ל
-
- משמע שטעמא דר"י שעדיף להם לעניים שיושבח ...
-
- טעם נוסף יש בתוס' מו"ק ד: ותורי"ד שם ומלאכ"ש בשם ר"ש כת"י שלא חל דין עלול' רק אחרי תחילת קצירה ...
- ויבואר בסו"פ
- ר"מ ס"ל או שזה חל מקודם או עכ"פ גם אם אין להם זכות לעניים אבל גם לבע"ה אסור ללקטו וצריך להשאירו לעניים לאחר שיתחיל לקצור ...
-